VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Parkem k Prdlavce a ke klášteru Plasy

GPS souřadnice: 49.9343139, 13.3890067

Praktické informace

Délka trasy: 4 km

Obtížnost: Velmi lehká trasa pro všechny děti i seniory. Můžete jet na kole, odrážedle a samozřejmě s sebou vezměte pejsky. Do kláštera na prohlídku je však nepustí.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Nejrychleji se do Plas z Prahy dostane, když se vydáte po D5 do Plzně. Pak sjedete směr Třemošná → Plasy. Za hodinu a kousek budete mít 115 km za sebou.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Zaparkujete zdarma na parkovištích v centru na obou stranách řeky Střely.

Cisterciácký klášter (www.klaster-plasy.cz**)**

Otevírací doba:
duben + říjen - so+ne+sv - 10.00–16.00
květen - září - út - ne - 10.00–16.00

Vstupné (základní okruh):
Dospělí (25–64): 220 Kč
Senioři + mládež (18–24):180 Kč
Děti od 6 do 17 let: 70 Kč

WC: V areálu kláštera.

Možnost občerstvení: V Plasích je několik restaurací, pizzerií a kaváren.

Nejbližší další výlet od agentury Velká dobrodružství: Kozel a Lopata, Radyně, Zbiroh, Krakovec, Žebrák a Točník.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.
Trasu testovali sourozenci Vojtěch a Vít z Plzně.

Postřehy dětí:
Vojtík: „Viděl jsem čápa a pil smradlavou léčivou vodu.“
Vítek „Mně se líbilo muzeum a také velký kostel.”

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás na výlet, který bude téměř celý tak trochu cachtat. Proč? Mimo jiné kvůli tomu, že nádherný barokní klášter Plasy stojí doslova a do písmene na vodě. Na pilotách a dubovém roštu vražených hluboko do nivního, až doslova vodnatého terénu. Někdejší bydliště mnichů dodnes „podpírá“ 5 100 původních kůlů.

Pokud nechcete jít na prohlídku s průvodci, prohlédněte si vlastním tempem interiér někdejší prelatury/zámku nebo jen tak celý klášter zvenčí, projděte se s námi údolím řeky Střely po anglickém parku a zavzpomínejte na doby, kdy zde údolí opečovávali cisterciáci a po nich kníže Metternich. Ten si toto místo tak oblíbil, že si zde nechal postavit hrobku. I tu uvidíme!

Děti se proběhnou po parku, vykoupou se v koupališti za rybníkem, ochutnají pramen Prelátky a vy si užijete klidu, protože turistů je zde tak akorát. Je to prostě výlet pro milovníky přírody a historie. Kvůli vyluštění tajenky do kláštera vstupovat nemusíte.

Výlet vznikl s laskavou podporou, pomocí a dotací Plzeňského kraje a Správy kláštera Plasy. Díky tomu je pro všechny výletníky zdarma. :)

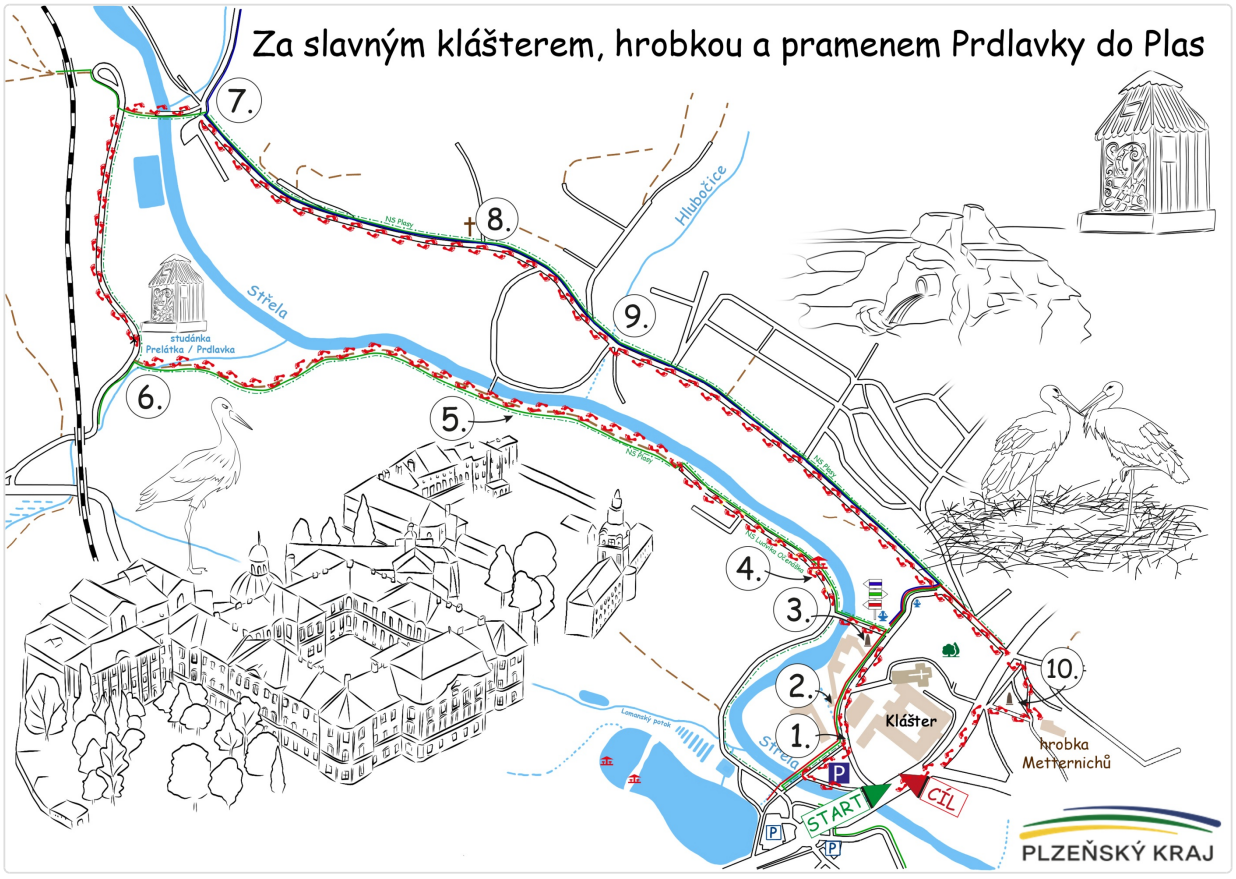
Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, dnešní cesta za hádankou povede okolím krásného a částečně už také opraveného kláštera Plasy. Má úžasnou atmosféru! Není proto divu, že si ho filmaři vybrali pro natáčení filmů *Bídníci*, *Poslední rytíř, Santiniho jazyk, Vůně vanilky* či *Il Boemo*.

Budeme hledat nápisy na sochách, obrázky na klášteře, napijeme se z vodního pramene a pak vás pozveme do ZOO.

Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do TIC Plasy během otevírací doby, dostanete za ni dáreček.

Mapa výletu

Za slavným klášterem, hrobkou a pramenem Prdlavky do Plas
7.
8.
9.
6.
5.
4.
3.
2.
1.
10.
Střela
Hlubočice
studánka
Prelátka / Prdlavka
Klášter
hrobka
Metternichů
START
CÍL
PLZEŇSKÝ KRAJ

Doplňovačka

Jdeme na to:

Vítejte v Plasích! Klášter nelze přehlédnout – je nádherný a obrovský!

Jak se vám líbí? Z tohoto pohledu ještě opraven není, ale počkejte za chvilku, až uvidíte, jak je nádherně zrekonstruovaný z druhé strany.

Zaparkujte třeba u řeky přímo před klášterem a postavte se tak, abyste klášter měli po pravé ruce. Poté vyrazte přes parkoviště směrem k pokladnám. V žádném případě však nepřecházejte most. Kráčejte Pivovarskou ulicí proti proudu řeky Střely přímo do areálu kláštera.

Nejdříve si ovšem musíte skočit pro písmenko do tajenky ke žluto-modrému panelu přímo u parkoviště. Panel se jmenuje se *CISTERCIÁCKÁ CESTA* a v textu se píše, že se jedná o 5 000 km dlouhou kulturní stezku.

No, 5 000 kiláčků dneska nezvládneme. To bychom museli mít buď sedmimílové boty či alespoň supermanský pláštík. Nebo snad něco z toho vytáhnete z čepice? Tipujeme, že jste si toto vybavení jako naschvál zapomněli doma. Stejně jako my. Takže… Co není v hlavě, musí být v nohou.

Nahoře u nápisu je kytička. Spočítejte, kolik má okvětních lístků. Máte? Tak odečtěte dva.

1. **Napište výslednou číslici.**

Teď už můžete jít ve stopách šedých mnichů i vy!

Mineme pokladny. Na prohlídku zatím nejdeme, ale po skončení výletu prohlídku toho, co vás zajímá, určitě doporučujeme.

Klášter Plasy byl založený roku 1144 knížetem Vladislavem II. a v 15. století vypálený husity. V letech 1661až 1785 byl velkolepě barokně přestavován podle plánů J. B. Matheye, J. B. Santiniho a K. I. Dientzenhofera. (Což jsou jména, která vám v mladším věku možná nic moc neříkají, ale každý architekt se při jejich vyslovení slastně orosí a nepokrytě závidí.)

V listopadu 1785 byl klášter zrušen Josefem II. Od roku 1826 se stal rezidencí kancléře Metternicha a jeho rodiny, kteří si zde zřídili rodinnou hrobku. (Na tu se půjdeme podívat na konci výletu.) Teď projdeme sakrální (církevní) stavby a také ty, co se obzvláště rodičům pojí s lehce omamným zaháněním žízně.

Kdo první najde na omítce obrázek ***Knížecí pivovar***? Kolik zvířátek na něm napočítáte? My našli pět! Jako prstů na ruce.

V červenci 2015 se v původních zrekonstruovaných pivovarských sklepech začalo po 50 letech znovu vařit pivo. Uvidíte zde také obří otevřený gril, který je vyrobený ze starého pivního sudu o kapacitě 3 000 litrů.

Místní piva mají legrační názvy. Jmenují se třeba Vašnosta, Felčar, Vidlák nebo Metternich. Jak chutnají, nevíme. Ale třeba nám to napíše některý z neřídících rodičů po skončení výletu. :)

Před sebou vidíte **infocentrum**, kde si po skončení výletu můžete vyzvednout dáreček. Zamávejte milým dámám do oken, byly při tvorbě tohoto výletu nesmírně nápomocné.

Budova infocentra sousedí s klášterním mlýnem ze 16. století. Přestavěn byl v roce 1728 a obnoven po požáru v roce 1778. Roku 1839 bylo přistavěno obydlí mlynáře.

Koryto náhonu vedené od jezu využívaly také pila a pivovar, který na mlýn severním směrem stavebně navazuje.

Zkuste na žluté budově **mlýna** najít latinský nápis nad zelenými dveřmi. Vidíte ho? Vaším úkolem je ho teď přeložit. Kdo nepřeloží, dál nejde! Ne, děláme si samozřejmě legraci. Ano, uznáváme, že latina je jazykem vzdělanců, ale ono nám to školství už dlouho upadá, že…

Nicméně umíme gúglit, takže jsme se dopracovali asi k tomuhle: TENTO VYHOŘELÝ MLÝN SE SLADOVNICKOU ČÁSTÍ BYL 10. KVĚTNA 1778 PŘESTAVĚN PLASKÝM OPATEM FORTUNÁTEM HARTMANNEM.

Ale zkuste v latině přeslabikovat alespoň dva řádky.

2. **Opište druhé slovo z druhého řádku.**

A kde je mlýn, tam bývá tok, potok, říčka, řeka. Víte, jak se jmenuje ta zdejší?

Zcela podle cisterciáckých zvyklostí je plaský klášter založen v údolní nivě řeky Střely, která svým meandrem vymezuje hranici areálu na jižní a západní straně. Mniši zde ve středověku vybudovali umělý kanál vedoucí klášterním areálem, takzvanou Královskou štolu, *díky které naháněli vodu na mlýn a poháněli pilu.*

Výjimečností plaského vodního systému je dokonalé řešení základů konventu (obytná část), které bylo kvůli bažinaté půdě zpevněno 5 100 dubovými kůly zatlučenými do země. Přes ně byl položen trámový rošt a teprve na něj se kladlo zdivo budovy. Aby rošt nezačal hnít a budova se nepropadla, byla do základů přivedena voda z několika pramenů, která zamezila přístupu vzduchu ke dřevu, které díky tomu v podstatě zkamenělo. Varovný nápis Aedificium hoc sine aquis ruet (Bez vod se stavba zřítí) *je varováním budoucím generacím, aby je snad nenapadlo podzemí kláštera vysoušet... I proto se dodnes čtyřikrát denně pečlivě kontrolují výška, teplota a kvalita vody v základech ve dvou barokních bazénech uvnitř budovy. Zda se v bazénech někdo koupe, se nám nepodařilo zjistit. (Pokud ano, dámy z infocentra to dobře tají.)*

Napravo nyní vidíte větší část kláštera. Jeho komplex je jedním z nejvýznamnějších klášterních areálů ve střední Evropě a od 12. století prošel význačnými změnami. Zásadní rozvoj zaznamenal v 17. a 18. století, kdy byly realizovány odvážné přestavby podle projektů architektů Jeana Baptisty Matheye a Jana Blažeje Santiniho, později i Dientzenhofera, jak už jsme si říkali.

Po roce 1826, kdy majetek zrušeného kláštera zakoupil rakouský politik Klement V. L. Metternich, proběhly další stavební úpravy včetně změn souvisejících s hospodářskými záměry rodiny Metternichů.

Po druhé světové válce byl areál konfiskován, budovy byly využívány k rozličným účelům. V roce 1995 byl komplex zapsán mezi národní kulturní památky a postupně probíhá obnova jeho mimořádně cenných budov.

Víte, které kostely postavila rodina Dientzenhoferů v Praze?

Oba jsou zasvěceny svatému Mikulášovi. Jeden stojí na Malé Straně a jeden na Staroměstském náměstí. I k nim vedou naše výlety s tajenkou.

Před vámi se nyní tyčí budova s mnoha komíny. Věděli byste, k čemu je potřebuje?

V nově opraveném hospodářském zázemí kláštera vytvořilo Národní technické muzeum **Centrum stavitelského dědictví** *– unikátní středisko dokumentace, prezentace a celoživotního vzdělávání v oblastech souvisejících se stavební historií a tradičním stavitelstvím.*

V budově pivovaru, který získal během obnovy podobu z doby své výstavby před více než 100 lety, je umístěna stálá expozice stavitelství, jejímž cílem zajímavě popsat historický vývoj stavebních prvků, materiálů a konstrukcí. Můžete se tu seznámit s různými stavebními materiály (dřevo, kámen, hlína) a v jednotlivých podlažích pivovaru si prohlédnout druhy stavebních konstrukcí od základů a hrubé stavby přes úpravu povrchů, typy výplní otvorů a příslušnou technickou výbavu budov až po krovy a krytiny. Expozice je moc hezká a byla vyhlášena počinem roku 2015.

Jdeme se podívat na překrásnou červeno-béžovou budovu napravo. Je to románská bazilika. **Kostel Nanebevzetí Panny Marie** byl postaven podle „zásad cisterciácké architektury“ a je jediným takovýmto dochovaným kostelem v ČR. Krásný, že?

Najdete nad vraty dva kamenné kříže? A kolo?

Na zelených vratech jsou 4 zlatá písmenka MORS.

Tato zkratka prý znamená latinsky *smrt, mrtvý, smrtka*. Ale v tomto případě se jedná o zkratku mateřského cisterciáckého kláštera ve francouzském Morimondu. K nápisu patří i maličký křížek mezi písmeny. Kdo ho najde?

Podívejte se na dřevěná vrata budovy napravo. Najdete na nich kamennou lilii? Růži a hvězdičku?

Vy jste ale šikovné děti!

Ještě jednou se podívejte na budovu kláštera. V útrobách obvodu **rajského dvora**, navýšeného 3,5 m nad vnější terén, je schován unikátní vyhřívací systém. Takové prapůvodní tepelné čerpadlo země–vzduch. Je to vlastně dlouhá klikatá podzemní chodba, která na dvou místech vyúsťuje pod okna v přízemí. Přes léto se v zemi kolem chodby akumuluje teplo (shromažďuje se tu jako v baterii). V chladnějších měsících pak půdu zase opouští a proniká skrze výduchy do budovy. I tato podzemní chodba pod klášterem se při speciálních prohlídkách vodního systému zpřístupňuje veřejnosti a můžete ji navštívit.

Prohlídku podzemního vodního a vzdušného systému si můžete rezervovat na webu kláštera.

Hlavní prohlídkový okruh nazvaný prostě *Cisterciácký klášter* zavede návštěvníky do nitra bývalého opatství, tedy do románské baziliky a bývalé obytné budovy (konventu), jenž reprezentuje Santiniho umění stavět na vodě. Výklad o historickém vývoji kláštera a životě v něm je doprovázen informacemi o technickém řešení základů budovy konventu, o vodním a vzdušném systému. Prohlídka trvá zhruba 75 minut.

Vidíte před sebou zámek Metternichů?

I do něj se můžete podívat. Tento návštěvnický okruh je otevřen od konce července 2023. Vstoupíte do bývalé klášterní prelatury, tedy domu opata, šéfa kláštera. Prelátův dům ovšem ve 30. letech 19. století kníže Metternich přestavěl v zámek. Samozřejmě až poté, co byl klášter císařem Josefem II. zrušen a přičinlivý kníže celé plaské panství zakoupil. (Prohlídkový okruh nabízí nevšední zážitek: Sami – bez průvodce a s dohledem kustodů – si můžete na vlastní kůži užít, jak bydleli lidé s modrou krví. Protože to, co v zámku zbylo, z větší části skutečně rodinu Metternichů zažilo. Zpřístupněná je také zahrada s pískovcovou barokní bazénou a místy pro odpočinek.

Jdeme hledat **sochu svatého Bernarda**.

Drží v ruce kříž. Koukněte se mu na horní ruku.

3. **Jak se jmenuje třetí prst shora?**

Kdo byl svatý Bernard?

Pocházel z francouzské šlechtické rodiny. Šlechtického stavu se však vzdal a v roce 1112 vstoupil se čtyřmi bratry do cisterciáckého kláštera. Pravděpodobně byl šikovný, protože stačila pouhá čtyři léta, aby byl pověřen vybudováním kláštera v Clairvaux a stal se v něm opatem. Z nového kláštera šířil do Evropy cisterciácké myšlenky. I kvůli tomu hodně cestoval. Nadneseně se říká, že kam přišel, tam založil klášter. Prý jich stihl 160. Kromě toho urovnával spory a také například zorganizoval dvě křížové výpravy na osvobození Božího hrobu. Jeho život se však přes zjevné manažerské sklony vždy vyznačoval úctou k Panně Marii a úsilím o pokoru a lásku.

Na místě bývalého nádvoří hospodářského dvora vznikl po roce 1945 park nesoucí jméno Stretti (podle osobního lékaře rodu Metternichů Karla a jeho synů, malířů, kteří v Plasích tvořili). Zde se také například nacházela takzvaná *Kongresovka*, lípa, zasazená na výročí konání Vídeňského kongresu (1815). Jenže při vichřici v létě roku 1980 byla lípa bohužel vyvrácena. Jako její pokračovatel byl vybrán jeden výmladek, který roste v parku dodnes. V roce 2005 už měl obvod jeho kmene 100 cm. Takže když ho najdete, můžete si přeměřit, o kolik nám od té doby přibral. (Pokud s sebou ovšem nosíte krejčovský metr.)

Najděte kašnu! Na středním sloupu stojí **socha sv. Jana Nepomuckého** s krucifixem v náručí. Postavte se úplně stejně jako svatý Jan a nechte se s ním vyfotit. Do ruky si místo kříže vezměte třeba batoh. Zapamatujte si, jak se jmenuje, protože se vám to ještě dneska bude hodit! :)

Kdo najde zelenou turistikou značku? Vede přímo přes řeku a my se jí teď dlouho budeme držet.

Přejdeme most a obcházíme krásný anglický park tak, že máme Střelu po pravé ruce.

Naposledy se ještě ohlédněte. Z této strany už dnes totiž klášter neuvidíte.

Napadne vás, kdo by nejspíš občas klášter nejradši neviděl vůbec? Ano, zlobiví mniši. I tací byli, ale v Plasích provinilce uměli potrestat tak krutě, že už pak byli raději hodní a poslouchali na slovo. Jestlipak by to ve vašem případě fungovalo stejně?

*V **přízemí** konventu nechali mniši zbudovat temnici, tedy místnost pro provinilce, který byl od ostatních mnichů vždy izolován dvojitými dveřmi. Jídlo mu bylo podáváno prostřednictvím otočného dřevěného bubnu, který se částečně dochoval dodnes. Pro těžší trest byla v místnosti vykopána 3,5 m hluboká šachta, která byla obložena pískovcovými kvádry. Odsouzený byl přivázán na žebřík a spuštěn do šachtice, v níž bylo po pás vody. V pozdějších klášterních dobách byla vybudována v přízemí konventu ještě jedna taková šachta. Byla již však o něco přívětivější (hloubka 3 m a vody jen po kolena). I tak to muselo být strašné! Děsivě mokré a studené!*

Jděte po stezce doprava a vyhlížejte naučnou tabuli *STEZKA LUDVÍKA OČENÁŠKA*.

Podívejte se na tabuli a vyhledejte fotku pana Očenáška nalevo.

4. **Jak se jmenuje módní doplněk, který má pod krkem?**

Ludvík Očenášek žil v letech 1872 až 1949 a stal se významným konstruktérem, vědcem a průkopníkem raketové techniky. Již v roce 1930 vyzkoušel v Praze na Bílé hoře několik zkušebních letů prvních československých raket poháněných tuhými palivy, které dosáhly výšky až 1,5 km. Navrhl a zkonstruoval také letecký motor, jednoplošník nebo člun na raketový pohon. Jeho naučná stezka byla jako první v republice opatřena také texty napsanými Braillovým písmem. Tudíž si ji užijí i nevidomí. Začíná u viaduktu směrem na Lomany a dá se projít nejen pěšky, ale také projet na vozíku, kole či na koni.

Vidíte na tabuli Braillovo písmo? Dotkněte se ho a zkuste přečíst alespoň jedno písmenko.

Pokračujeme po pěšině dál.

Areál Velká louka slouží především jako ochrana kláštera a města před velkou vodou, ale dnes i k pořádání koncertů, představení, majálesů a dalších akcí pod širým nebem.

Syn kancléře Metternicha Richard zde kdysi nechal zřídit rozsáhlý anglický park. V dnešní době se jedná o velké travnaté prostranství s několika skupinami vzrostlých stromů, keřů a sítí cest a vodních prvků.

Zkuste najít napravo vysokou dřevěnou sochu. Vypadá jako nějaká zakletá paní… Nebo je to mnich? :)

Vedle vás hučí říčka. Vidíte, jak tady řádí bobři? Kolik kmenů ohryzali? Jejich chrup bychom chtěli mít! Jestlipak existuje něco jako bobří zubaři? Nebo bobří protézy… Myslíte, že jim bobři také říkají klapačky? Nebudou to spíš hlodačky?

Nadměrný odlov způsobil, že bobři na dvě stě let z české krajiny prakticky vymizeli. Lidé je nelovili jen kvůli kožešině a masu, ale – což jsme nevěděli – také kvůli výměšku z řitní žlázy. Říkalo se mu „bobří stroj“ a přisuzovala se mu zázračná léčivá moc. Také byl vyhledáván voňavkáři. To by jeden neřekl…

Dnes se tito hlodavci houfně vracejí. Kolem českých řek, říček a potoků se jim evidentně zalíbilo. Ochranáři odhadují, že je bobrů v tuzemsku už deset tisíc a úspěšně se dál rozmnožují. Když má bobr hlad, ohlodá strom. Když chce obydlí, vyhrabe noru. (Samozřejmě s východy pod vodu.) A když si chce vytvořit optimální prostředí, postaví z padlých kmenů hráz a v ní vodní hrady. Všechny tyto činnosti (především stavba hrází a kácení stromů) ovlivňují krajinu, kde se bobři vyskytují.

Existuje jedna šelma, která je bobrovi podobná a také dokáže nadělat pěknou paseku. Její jméno začíná na V. Která to je?

O kus dál stojí nalevo tři krásné vzrostlé borovice. Vypadají jako tři sestry…

Znáte film *Tři bratři?* Jaké pohádky ho tvoří? Umíte zazpívat nějakou písničku z filmu? Určitě ano. Tak si kousek zazpíváme, než dojdeme k lavičce, kde si můžeme odpočinout.

To byla ta pohádka
pro velké i drobátka.
Pro plaché i odvážlivce
o jedné nevinné dívce.
Krásné, až se dech úží,
jméno měla po růži.
Jméno měla po růži,
po růži.

Jak se jmenuje princezna, o které se zpívá?

Odpočinková lavička je schovaná ve stínu kaštanu. Pokud tudy jdete na podzim, můžete si pár kaštánků schovat do kapsy. Náš děda nosil vždycky jeden kaštan v kapse po celý rok. Prý z něj tahal nemoci… Víte, jak se strom kaštanu řekne správně botanicky? Poradíme, že slovo začíná na J.

Ale teď už si konečně řekneme něco o vodním toku, který nás provází.

Od nepaměti protéká plaskou kotlinou řeka Střela. Ještě před několika miliony let tu byla krajina jako placka. Ve směru dnešního toku Střely se po ní od severu loudal jakýsi vodní tok. Teprve ohromné deště meziledových dob učinily z líného potůčku dravou řeku, která se svými přítoky během statisíciletí prorvala hluboká údolí a strže, tak typické pro současné povodí Střely. Její koryto se občas měnilo, také jména měla různá. Říkalo se jí německy Schnella, česky Lososnice.

Řeka Střela je tokem dlouhým necelých 100 km. Věděl by někdo, kolik je to metrů? A centimetrů? Pramení na Tepelské plošině severovýchodně od obce Prachomety nedaleko Toužimi v nadmořské výšce 640 m.

Název Střela se zrodil ze staré pověsti. Jistý kníže zastřelil havrana z hejna, které jej neustále rušilo. Jakýsi slouha ptačí tělo sebral (asi aby je donesl rodině k večeři). Ke svému údivu však v havraních útrobách našel drahokam. Pro jistotu ho odevzdal panstvu a ukázalo se, že dobře udělal. Drahokam byl totiž čarovný. Jeho moc konečně dokázala otravné hejno havranů od hradu na vysoké skále nad řekou odehnat. Byli to totiž právě tito černí ptáci, kteří panské obydlí zakleli, připoutali se k němu magickou mocí drahokamu. Na připomínku této události byl hrad pojmenován Havraní kámen a řeka podle knížecího šípu, tedy Střela.

Tahle hbitá říčka provází i další z našich výletů s tajenkou – kolem Rabštejna. Jen nedaleko odsud… :)

Nyní pozor! Stezka se rozvětvuje! My však stále následujeme zelenou, takže se odkloníme od řeky a jdeme pěšinkou vlevo. Napravo zase roste skupinka bříz, tak se nemůžete splést.

Pokud pokračujete po cestě kolem Velké louky, doprovází vás průzračně čistý potůček. Dovede vás až ke kouzelnému prameni, který tvoří studánku zvanou **Prelátka**. Podle pověsti byla vždy užívána mnichy ze zdejšího kláštera a mezi místními obyvateli se její vynikající a údajně i léčivá voda těší velké oblibě dodnes.

Pramen vyvěrající ze země prý objevil v hustých lesích opat plaského cisterciáckého kláštera. Tehdy dostala studánka přídomek „klášterní“ a řeholníkům sloužila přes 270 let. Pro vodu si začali chodit i lidé z Plas a okolí.

Nová doba na studánku poněkud pozapomněla. Až koncem 70. let minulého století ji pro veřejnost znovu „objevili“ studenti gymnázia v Plasích.

Ochutnejte, jak je dobrá. My zde zažili dlouhé fronty lidí, kteří si vodu čepovali do PET lahví…

Vidíte u studánky dřevěnou destičku s nápisem? Taky nepřečtete ani slovo? :)

Tak si pro písmenko zajděte k naučné tabuli s obrázky zvířat, kterou najdete u mostíku.

6. **Který ptáček se skrývá pod číslem 3 a 4?**

A teď jeden chytáček! Vyhledejte na tabuli obrázek velblouda. Opravdu tam je!

O tom, že je Prelátka skutečným pramenem zdraví, vás přesvědčí úsměvný příběh z minulých let. Na městský úřad přišla jakási paní s informací, že u Prelátky se už dva dny povaluje opuštěný invalidní vozík. Zdravotní pomůcka byla raději přemístěna do budovy úřadu a zpráva o nálezu zveřejněna v Plaském zpravodaji i na vývěskách. Ale majitel se dodnes nenašel. Jediné vysvětlení tedy je, že se vozíčkář napil vody z Prelátky a od studánky potom odešel po svých. Kdo si myslí, že tomu tak je? Koho napadá nějaké jiné vysvětlení? :)

Dalším důkazem výjimečnosti vody ve studánce je počet narozených dvojčat v Plasích, hlavně ve čtvrti *Na Vápence*, která má k prameni nejblíže. My máme doma dvojčátka, ale zdejší vodu jsme tedy nepili…
Prelátku někteří uživatelé pro její léčivé účinky přejmenovali na Prdlavku. Proč? Napijte se pořádně a uvidíte! :)

Pokračujte dál doprava po zelené směrem k tábořišti. Kdysi zde míval parkourové tábory známý youtuber Tary. Toho děti určitě znají!

Vidíte na domech nějaké zvířátko. Které to je a kde žije? Stačí kontinent.

Ale zpátky k léčení. Víte, čím si kdysi vydělávali zdejší mniši?

Jednou z výdělečných činností kláštera byly výroba a prodej léčiva – Plaského prášku. Tento bílý minerální potravinový doplněk proslavil zdejší cisterciáky zvláště na počátku 18. století, kdy jej vyváželi i za hranice českých zemí. Zpracování jeho hlavní suroviny – vitriolové břidlice získávané z lomu v Hromnici (dnešní Červené jezírko) – podléhalo přísnému utajení. Tehdejší lékárník Lucas Martin Gottlieb přípravu tohoto žaludečního napravovadla pečlivě střežil. Není divu, jeho přípravek nebyl hořký jako většina jemu podobných, ale naopak pro svou chuť velmi oblíbený.

Asfaltka nás asi po 200 metrech přivede na rozcestí a my opět přejdeme přes řeku.

Za ní najdeme rozcestník, který nás upozorní, že jsme v **Pekle**.

Kdopak žije v pekle?

Děti, kdo se bojí čertů? My strašně! Víte o nich něco? Schválně zavzpomínejte, kdo si vybaví nějakou pohádku s čertem. Třeba *S čerty nejsou žerty* a *Dalskabáty, hříšná ves, Peklo s princeznou, Čert a Káča* nebo *Čertoviny*. I v *Princezně ze mlejna* jeden čertík byl, že?

Vyhledejte na šipkách místo, které je vzdáleno 4 km.

7. **Doplňte: Nad ……**

Nyní zkuste najít na stromě mušličku. Tu tady určitě nenechal žádný rohatec, ale spíše jiná pohádková postava… Ta, co má ráda vodu! :)

Čeká nás krátká cesta po silnici, ale ničeho se nebojte, provoz je zde minimální. Z jedné osady dojdete za chvilku do druhé. Máme chviličku na vyprávění legendy o vzniku kláštera.

Jedna z pověstí praví, že klášter *v Plasích založil Vladislav II. Proč? Při lovu jelena se ztratil v hlubokém lese, kde nakonec vyčerpáním usnul pod urostlou lípou. Probudil ho řev medvěda. Kníže popadl oštěp a zápasil o holý život. Byl obratný a v kondici, proto se mu po dlouhém a únavném boji podařilo medvěda usmrtit dýkou. I padl na kolena a děkoval za záchranu. Z vděčnosti nechal u vzrostlé lípy vybudovat klášter.*

Kdo vidí pizzerii?

Zve nás do ní dřevěný poutač. Nás také upoutal – a to názvem. Ve stejné čtvrti totiž v Praze bydlíme.

Zkuste najít dům se slunečními hodinami. Najdete na něm znak Plas? A letopočet? Kdo z vaší rodiny se narodil nejblíže tomuto roku?

Na levé straně stojí pod krásnou lípou kříž s Ježíškem.

8. **Opište první písmenko nad jeho hlavou.**

Víte, co to znamená?

Nápis INRI je zkratkou latinského Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, česky Ježíš Nazaretský, král židovský. Tradičně bývá zobrazován na krucifixech a jiných zobrazeních ukřižovaného Ježíše Krista.

Míjíte další zajímavé místo. Najdete ho za sportovním hřištěm a budovu, ve které sídlí, musíte podejít. :)

Všimněte si, jaké mají s podjezdem problémy vysoká auta. Vidíte tu odřenou omítku?

Huť svatého Klimenta *nebo též Viktorova huť byla založena v roce 1827 knížetem Metternichem. Nacházely se v ní vysoká pec, slévárna kovů, buchary, váhovny a další objekty, v nichž pracovalo přes 200 dělníků. Výbornou pověst získala huť především svými výrobky z litiny. V roce 1963 se objekt stal oficiálně technickou památkou. Nyní je v budově bývalé huti otevřena výstavní síň plaské litiny, kde si návštěvníci mohou prohlédnout zajímavé exponáty. Ovšem i při pouhé procházce po Plasích je možné zhlédnout litinovou kašnu, kandelábry a lucerny, domovní čísla na některých budovách, náhrobky a kříže na hřbitově či výzdobu metternichovské hrobky. Vše vzniklo právě zde…*

Pokud máte chuť na nanuk nebo na housku se salámem, můžete se zastavit v místní samoobsluze. Nedaleko od ní stojí soška jednoho svatého. Už jsme ho dnes potkali a fotili jste se s ním. V ruce drží palmovou ratolest.

9. **Doplňte jméno svatého: Jan …….**

Vracíme se ke klášteru, opravované části budov nyní můžete vidět na pravé straně.

Klášterní dvůr se nachází v blízkosti prelatury a klášterního kostela na svažitém pozemku. Stavba pochází původně z přelomu 12. a 13. století a jako mnoho dalších byla později vypálena husity (jak už jsme si říkali). Dnešní barokní budovy obklopují velké nádvoří s kolnou na vozy s barokním štítem či objekty chlévů s vysokým komínem z 19. století. Nejvíce zachované jsou stáje a chlévy na východní straně.

A na komíně hnízdí čáp! Rovněž velmi zachovalý…

Dočetli jsme se, že zde mladé vyvádí pravidelně už od roku 1977. To je sympatický rok, narodila se v něm totiž autorka tohoto textu. Že by ji přinesl plaský čáp? Nesmysl! Holky nosí vrány. Kolik je jí let, vám zakazujeme počítat! :)

Blížíte se k cíli výletu. Ještě vás však čeká jedno zastavení, takže žádný úprk k vozu či do restauračního zařízení! Nejprve je třeba opatrně přejít hlavní silnici. Zda jsme dost obezřetní, střeží **barokní sýpka**. Od konce 17. století, kdy byla Janem Baptistou Matheyem postavena, se zjevně ani nehnula, natož aby se vrhala do vozovky. Její součástí jsou patrová gotická kaple sv. Václava a sv. Máří Magdalény, 47 metrů vysoká věž a hodinový stroj z roku 1686. (S takovou „rodinnou náloží“ musí být ráda, když jí turismus konečně něco sype.)

Klášteru se nevyhnula žádná z pohrom, které postihly naši zemi. Zopakujme si, že za husitských válek byl v roce 1421 vypálen a výnosem Josefa II. pro změnu zrušen úplně. A ještě o dost později ho zejména kvůli pozemkům v roce 1826 koupil kancléř Metternich. Ten byl sice pro Plasy v podstatě přínosem, protože zde mj. založil huť, ovšem z dnešního pohledu vybrané části kláštera nevyužíval právě nejlépe. V jeho prostorách došlo k někdy k nevhodným stavebním zásahům, jindy celé části kláštera nenávratně zmizely.

Na druhou stranu i díky svému „sešlému“ vzhledu získal klášter klíčovou roli například v mysteriózní detektivce režiséra Jiřího Stracha *Santiniho jazyk. N*ebo v jeho dalším snímku *Vůně vanilky*. Film se odehrává na konci druhé světové války a z kláštera se v něm objevují scény, ve kterých se zde zastavují američtí vojáci na cestě z osvobozené Plzně. Cisterciácká památka se také objevila v komedii Jiřího Menzela *Donšajni* a ze zahraničních produkcí zůstává jedním z nejvýznamnějších natáčení *Bídníků* v roce 2000 s Gerardem Depardieu. Díky tomuto natáčení se klášter dostal do povědomí světové kinematografie. Odehrálo se zde například i natáčení *Posledních rytířů*, jehož hvězdami byli Morgan Freeman a Clive Owen. Naposledy se zde natáčel snímek *Il Boemo* s Vojtěchem Dykem v hlavní roli.

Klášteru by kromě financí z natáčení filmů a dotací pomohla i další finanční injekce. Třeba kdyby se tu našel poklad!

Jedna legenda vypráví, že zedník, který zde na popud mnichů zazdil jejich velký poklad, na smrtelné posteli prozradil jeho přesnou polohu. Že je uložen v podzemí v blízkosti klášterního mlýna. Vodítkem má být zvuk zvonů, který je zde slyšet nejlépe. Poklad hledal již kníže Metternich, pátrali po něm také desítky dalších dobrodruhů, ale bezvýsledně. Hledání se zastavilo kvůli obavám, aby se podkopané stěny nezřítily. Takže bohatství čeká na vás a vaše laserové zraky! :) Nebo že by poradila umělá inteligence?

Ještě pár metrů… A jste u hrobky rodiny Metternichů. Když přišel jeho čas, samozřejmě se do ní uložil i sám známý kancléř. Po bok svých dříve zesnulých příbuzných. Nejdřív jim však musel místo v kryptě uvolnit přestavbou.

Původně gotický hřbitovní kostelík svatého Václava byl za opata O. Trojera roku 1690 přestavěn v barokním slohu. Kancléř Metternich jej přikázal upravit ve slohu klasicistním a v suterénu zřídit rodinnou hrobku.

Její prohlídku je třeba předem objednat na čísle: (+420) 371 656 198 nebo na e-mailové adrese: hrobka.metternich@seznam.cz

Najdete nápis *PAX VOBIS*? Zkuste si domyslet, co znamená. Není to tak těžké.

Mír s vámi nebo *Pokoj vám*. Což přejeme i my vám. Ale až za chvilku. Teď ještě musíte najít poslední písmenko do tajenky. Najdete ho u busty (socha hlavy) Bedřicha Smetany nedaleko hrobky.

Opište poslední písmenko prvního řádku.

Proč zde Bedřich prožil nejkrásnější epizodu svého života, se nám nepodařilo vypátrat. Pokud vám ano, dejte nám vědět na veldo@veldo.cz a my to rádi do textu doplníme.

Je ovšem vysoce pravděpodobné, že si skladatel z krátkých pobytů v Plasích odvážel nějaké zážitky. Což jsou nesporně velmi krásné okamžiky, které se hluboce zapíšou do duše i do srdce… Pauline Metternichová, manželka Richarda Metternicha, syna nám již dobře známého rakouského kancléře, byla totiž Smetanovou velkou příznivkyní a mecenáškou. Dokonce se pokoušela prosadit uvedení jeho opery *Prodaná nevěsta* v Paříži. Když mu tak přála, není divu, že jí občas skladatel a klavírista přijel zahrát a tužit dobré vztahy. Umístěním busty chtěli možná znalí naznačit, že zde Bedřich ztratil hlavu… Ale to už je spekulace.

Vaše tajenka je nyní kompletní. Copak to na vás kouká za divné slovo? To se dalo čekat, že? :)

Kdo byli ti Metternichové?
Rod Metternichů byl po staletí spjat především s Porýním. V době třicetileté války se větev Metternich-Winnerburg-Beilstein usadila také v Čechách. Bratři Metternichové koupili v roce 1630 Kynžvart, o něco málo později se stal jejich majetkem také Kynšperk nad Ohří. Kynžvart opouštěli v roce 1945. Stejně jako Plasy, které kancléř Metternich koupil v roce 1826 od správy Náboženského fondu. Již při své první návštěvě Plas shledal kancléř kostel svatého Václava jako nejvhodnější místo pro rodovou hrobku. Je zde pochováno 30 lidí. Ve středu pravé jižní strany hrobky spočívá rakev kancléře. Je obklopen svými manželkami. Mezi kancléřem a Melanií jsou na roštové konstrukci dvě malé rakve jejich zesnulých dětí.

Vraťte se a jděte parkem dolů k parkovišti. I odsud můžete obdivovat klášter. Vidíte Boží oko?

Úplně dole na budově je ukazatel, kam až dosahovala voda při povodni v roce 1872. No a kousek nad ním jsou sluneční hodiny. Kdo je najde?

Teď už jenom za rohem v pokladně počkáme na prohlídku. Začíná každou celou hodinu. A než přijde paní průvodkyně, můžete se zatím rozvzpomenout, jak se jmenuje pramen, který jste dnes ochutnali. Pokud jste pili plnými doušky, možná se vám již její hovorové označení připomíná…

Vše je hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Teď už jen stačí zajít s vyluštěnou tajenkou do TIC Plasy a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.nmps.cz/historie-mesta, klaster-plasy.cz/cs, www.zapadoceskebaroko.cz/cz/turisticke-cile/klaster-plasy,

Tip na závěr:

Za mostem nedaleko parkoviště najdete rodinnou zoologickou zahradu, a také na minigolfovou dráhu.

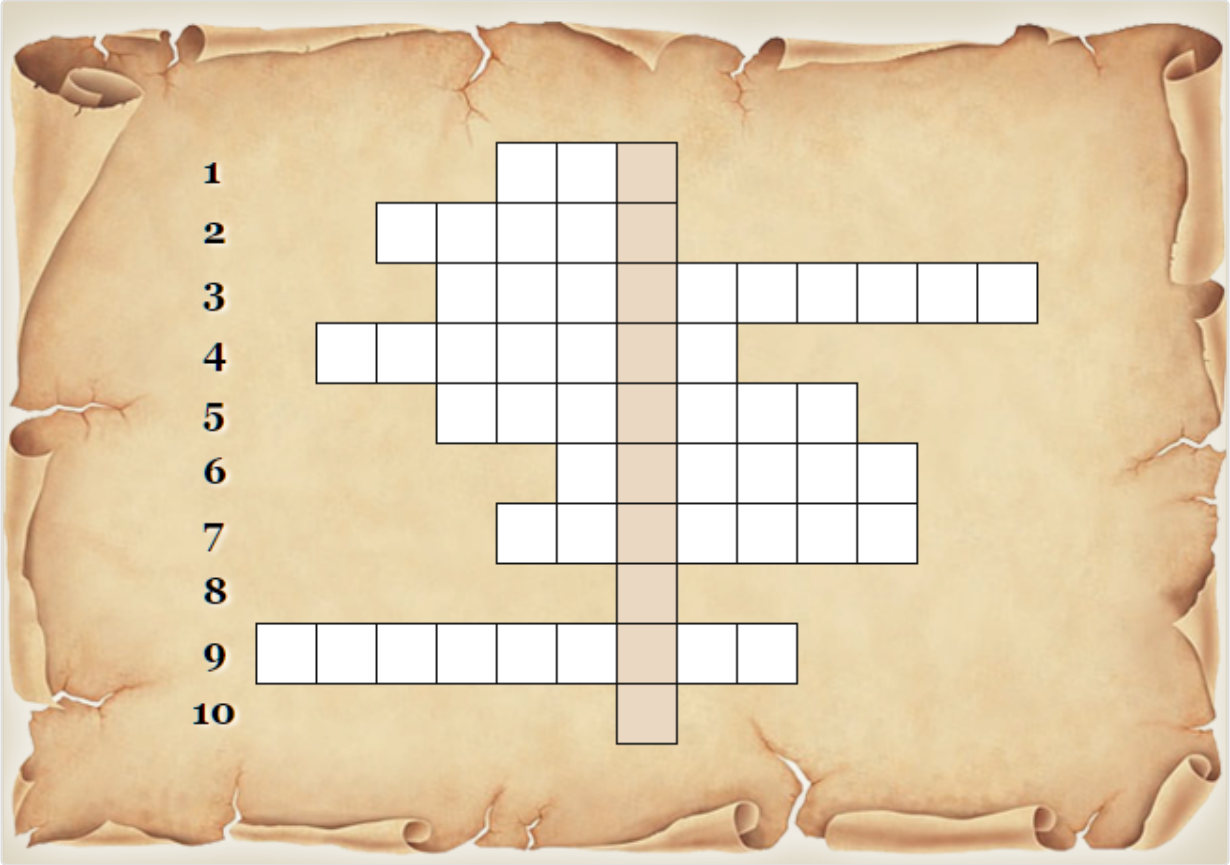
Areál je koncipován jako cesta kolem světa. Můžete si tu zahrát golf, projít se devíti zeměmi všech světových kontinentů a podívat se do několika časových období. Majitelé se pyšní, že jsou „tři v jednom“ – adventure golf, zoo a botanická zahrada. Snaží se, aby ve všech zemích byly fauna a flóra, které tam patří. A zněla zde hudba odpovídající místním tradicím.

V této části Plas se také nachází stromořadí památných lip. Jejich stáří je odhadováno na 200 let. Pod jejich korunami prochází zeleně značená turistická stezka vedoucí tímto malebným údolím do nedalekých Nebřezin. Víte, jak se stromořadí jmenuje? *Alej vzdechů*.

My už vzdychat nemusíme, protože jsme na konci výletu. Ach! :)

Otázky k tajence

1. **Napište výslednou číslici.**
2. **Opište druhé slovo z druhého řádku.**
3. **Jak se jmenuje třetí prst shora?**
4. **Jak se jmenuje módní doplněk?**
5. **Jak se jmenuje princezna, o které se zpívá?**
6. **Který ptáček se skrývá pod číslem 3 a 4 ?**
7. **Doplňte: Nad ……**
8. **Opište první písmenko nad jeho hlavou.**
9. **Doplňte jméno svatého: Jan ……..**
10. **Opište poslední písmenko prvního řádku.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06